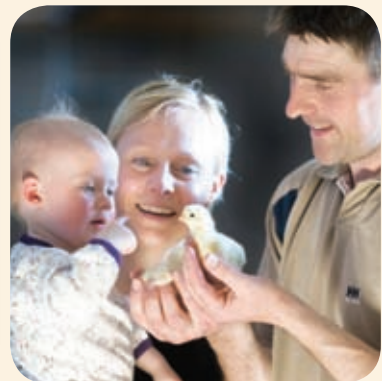

*Landbruket i Østfold
er viktig for deg!*

Mat Verdier
Opplevelser

Det er bonden som lager maten din

Gode råvarer

Over halvparten av maten vi spiser er ferdiglagte råvarer fra gårdsbruk rundt om i landet.

Til sammen bidrar Østfolds bønder med ferske råvarer til over 2.000 produkter.

Landbrukets verdikjede er preget av høy kvalitet hele veien – fra råvare til ferdig produkt.

Derfor er forbrukernes tillit til norsk mat svært høy.

Østfold er et utpreget landbruksfylke – få andre har like stor andel jordbruksareal.

Vi bruker 1/5 av arealet til å produsere mat – korn, oljevekster, grønnsaker, poteter, frukt, bær og dyrefôr.

Korn og oljevekster dominerer fylket. Klima og jordsmonn er velegnet for produksjon av matkorn.

I Østfold har vi både melkekyr, kjøttfe, gris, fjørfe, sau og hjort.

...gir de beste matopplevelsene!

Mat er så mangt; det daglige brød, matpakke på skolen, lunsj på jobben, middag i familien, festmåltid for venner og kjente. Gamle tradisjoner og nye inspirasjoner.

Mat, matproduksjon og matlaging er kulturbærer i alle samfunn.

Du er det du spiser.

I Norge har vi dyrket råvarer i uminnelige tider. Selv om våre mattradisjoner berikes av nye impulser, kulturer og metoder, er fundamentet for norsk mat og matkultur fortsatt vår egen produksjon av korn, kjøtt, meierivarer, poteter, frukt og grønt.

FAKTA

- En husholdning trenger 5 dekar dyrket mark for å dekke sitt matbehov – noe som betyr at Østfold kan gi nok mat til 150.000 husholdninger
- Hver tredje norske kalkun kommer fra Østfold
- Kuene i Østfold melker nok til å gi hver østfolding 120 liter melk i året
- Det dyrkes nok poteter i Østfold til hele fylkets befolkning
- Fylkets årlige kyllingproduksjon tilsvarer 50 kyllinger til hver østfolding
- Om vi hadde lagt alle eggene som ble verpet i Østfold årlig etter hverandre, ville vi få en rekke på to og en halv ganger Norge på langs
- 40% av det norske matkornet kommer fra Østfold
- Landbruket nasjonalt står for ca 4 % av den totale sysselsettingen, og har en verdiskaping på rundt 70 milliarder årlig
- En husholdning bruker 11% av inntekten sin på mat, inkludert alkoholfrie drikker. På 50-tallet brukte vi 40 % av inntektene til mat

Et levende landbruk i et bærekraftig samfunn

Landbruket er tillagt mange oppgaver utover å produsere mat, blant annet sikre arbeidsplasser og bosetting, og stå for lokal verdiskaping. Landbruket bidrar til å opprettholde offentlige tjenester, infrastruktur og næringsliv og sørger for vakre kulturlandskap og gode opplevelser. Kort sagt; landbruket gir levende distrikter.

Kvalitet og pris på norske matvarer er blant de beste og mest stabile i verden. Dette er takket være reguleringsystemer som ivaretar norsk matproduksjon, og gir trygghet til deg som forbruker.

Stor effektivitet – større verdier

Svært få næringer kan vise til tilsvarende effektivisering og samtidig økt produktivitet de siste 25 årene. Færre gårder driver det samme jordbruksarealet, men forsyner befolkningen i minst like stor grad som før. I 1984 var det dobbelt så mange årsverk i landbruket som i dag.

Landbruket skaper arbeidsplasser, ikke bare på sin egen gård, men også på den lokale mølla, regnskapskontor, transport og landbrukshandel. Om vi inkluderer næringsmiddelindustrien, genererer jordbrukets 3000 årsverk over 8000 arbeidsplasser.

Et vakkert landskap

Tenk deg en kjøretur gjennom Østfold.

Hva vil du helst se; asfalt, fabrikker, butikker og næringsbygg, eller åpent landskap med åker, eng, dyr på beite, låver og bygninger fra ny og gammel tid?

Mennesker og dyr har formet kulturlandskapet ved høsting, beiting, skogsdrift og landbruk gjennom århundrer. Landskapet i Østfold har stor verdi for opplevelse og biologisk mangfold.

Det er en utfordring å hindre at vårt vakre kulturlandskap gror igjen. Beitende husdyr er viktig for å holde liv i det åpne kulturlandskapet. Uten disse vil beitemarkene gro igjen, og variasjonen i landskap, flora og fauna vil forsvinne.

"Det er bøndene som gjør dette landet så vakkert. Uten bønder ville vi ikke hatt én eneste turist."

Ingebrigt Steen Jensen

Mestring og gode opplevelser

Inn på tunet (IPT) er gårdsbaserte tilbud som bygger på samarbeid med oppvekst-, utdanning-, helse- og sosialetat. Slik kan landbruket bidra til å løse kommunens lovpålagte oppgaver, og sørge for lokale arbeidsplasser og lokal verdiskaping.

Det er i dag om lag 650 norske gårdsbruk som leverer IPT-tjenester. Her danner gårdsdrift, dyr og natur rammen for tilrettelagte aktiviteter for ulike grupper. Målet er mestring og en bedre hverdag for brukerne.

Konkret dreier dette seg om å ta i bruk alle gårdens ressurser, for mennesker i alle livsfaser og livssituasjoner. Dette kan være dagtilbud innen psykisk helsearbeid, en skoledag på gård, gårdsbarnehager eller en meningsfylt arbeidsdag for langtidsledige. Bonden spiller en aktiv rolle som veileder, arbeidsleder og medmenneske.

Bondegården som reisemål

Reiseliv er en av Norges største og sterkeste voksende næringer.

Næringen opplever en stigende etterspørsel etter natur- og kulturbaserte aktiviteter og lokal mat. Landbruket spiller en viktig rolle, ved å tilby etterspurte produkter i markedet.

Som turist ønsker vi å oppleve reisemålets egenart og karakter. Dette betyr ikke bare en reise i landskap og geografi, men også mat og opplevelser som setter spor. Gjennom fokus på spennende matspesialiteter og ulike aktiviteter på gården og i utmarka, bidrar landbruket til verdiskaping på gården og i bygda – med stort potensiale for fremtiden.

Lokal mat

Med sin rike kulturarv og lange historie, skaper landbruket mattradisjoner om til tidsriktige produkter og opplevelser. Trenden med lokal og kortreist mat er økende. Du som forbruker ønsker å vite hvor maten kommer fra, og høre historien bak råvarene.

Regional matkultur

Ønsker du å finne ut hvem som produserer hvilke råvarer, og hvor du kan spise lokal mat? Regional matkultur er et nettverk av produsenter og serveringssteder som tilbyr lokal mat. Se etter kokkehatten neste gang du besøker et spisested i Østfold og Akershus.

Bondens marked

Stadig flere kokker og forbrukere får øynene opp for lokale og regionale råvarer. På Bondens marked kan du kjøpe direkte fra gården, og stadig flere restauranter, hoteller og serveringssteder har lokal mat på menyen. Asparges, pastinakk, økologisk hønekjøtt, hjort, saft og gele; Østfold er et spennende spisskammer.

**Bondens
marked**

- Reiselivet er Norges tredje største næring, samt verdens største og mest økende
- Østfold har sin egen portal på reiseliv; visitoslofjord.no / visitnorway.no
- Lokale matprodusenter og spisesteder i Østfold, Akershus og Oslo finner du på regionalmatkultur.no
- Besøk bondens marked i Fredrikstad. www.bondensmarked.no
- Leter du etter lokale matspesialiteter i butikken, så les mer på www.kslmatmerk.no og se etter denne logoen:

Å sette naturen i arbeid

Jordbruk og skogbruk handler om å sette naturen i arbeid. Det norske landskapet er formet gjennom flere tusen år med aktivt landbruk. Samtidig er det viktig at arbeidet skjer på naturens premisser – uten at det går ut over miljø og biologisk mangfold.

Skogen – for produksjon og rekreasjon

Skogen er en fornybar ressurs som gir tømmer, trevirke og brensel. Tradisjonelt har tømmerproduksjon vært det viktigste utbyttet fra skogen. Nå er skogens viktige rolle i klimasammenheng kommet i fokus, både gjennom CO₂-binding og som råstoff til bioenergi. I tillegg har jakt, fiske og andre fritidsaktiviteter etter hvert fått stor økonomisk betydning for grunneierne.

Hensyn til miljøet

Miljøplaner og kvalitetssikring

Alle gårdsbruk med aktiv drift skal ha en miljøplan. Landbruket har også et eget system for kvalitetssikring – KSL – som stiller krav til gjennomføring og dokumentasjon av produksjonen.

Tiltak mot forurensing

Mange av vassdragene i Østfold er preget av forurensing blant annet på grunn av erosjon fra jordbruksarealer. Ved å begrense jordarbeidingen, for eksempel ved å ikke pløye om høsten, bidrar bøndene til å redusere erosjonen betydelig. Andre effektive tiltak mot avrenning er å dyrke gras langs elver og bekker.

- 55 % av arealet i Østfold består av skog – hovedsakelig gran og furu
- Den årlige hogsten i Østfold kan gi trevirke til 10.000 småhus. Hogstavfall fra skogsdriften i Østfold kan dekke oppvarmingsbehovet til 5000 eneboliger
- I Østfold har vi tre store treforedlingsbedrifter. De sysselsetter nærmere 2000 personer.
- Hvert år plantes det ny skog i Østfold tilsvarende 850 fotballbaner
- Det tar 70-120 år fra planting til trærne kan hogges
- Vanillin, som blant annet brukes i vaniljesukker, kommer fra grantreet
- Bare 3 % av arealet i Norge er matjord. 1/3 av dette kan brukes til matkorn. Østfold har 1/4 av den beste matjorda i landet
- I 2008 ble over 1100 mål dyrket eller dyrkbar jord nedbygd i Østfold. Det tilsvarer 125 fotballbaner
- Naturen bruker 10.000 år på å bygge opp et matjordlag på 10 cm

Økologisk landbruk – et viktig samspill

I økologisk landbruk er målet å utvikle et bærekraftig landbruk basert på lokale og fornybare ressurser. Samspill og mangfold gir stabile økosystemer. Derfor stimulerer økologisk landbruk til samspill mellom jord, mikroorganismer, planter, dyr og mennesker. Økologisk drift har en spydspissfunksjon i miljørettingen av landbruket.

Økologisk drift tillater ikke bruk av kunstgjødsel eller kjemiske plantevernmidler. I stedet brukes belgvekster som kløver og erter – som selv produserer nitrogen – samt organisk gjødsel som kompost og husdyr-gjødsel. Ugress og skadedyr bekjempes mekanisk og biologisk. Kravene til dyrevelferd er strengere i økologisk produksjon, med større fokus på dyras naturlige adferd. Alle gårder som driver økologisk blir kontrollert årlig. Ø-merket er forbrukerens garanti for at maten er produsert etter regelverket.

I Norge, som på verdensbasis, øker både produksjon og etterspørsel av økologisk mat. Norge har et mål om 15 % økologisk produksjon og matforbruk innen 2015. Østfold har mye økologisk korndyrking, og er ledende i landet på økologisk kylling- og eggproduksjon.

Jordvern – for fremtidige generasjoner

Norge har kun 3% dyrkbart areal, og presset på matjord øker i hele verden. Levende gårder og landbruk sikrer ikke bare lokale arbeidsplasser, den sikrer også deg og fremtidige generasjoner sunn og smakfull mat.

I hele Norge – men særlig i tettbygde strøk som Østfold – bygges det ned store arealer matjord hvert år til fordel for veier, industri, næringsbygg og boligfelt. Dagens nedbygging av matjorda kan få store konsekvenser for livsvilkårene for våre etterkommere. Matjord er en ikke-fornybar ressurs. Når dyrka jord blir lagt under asfalt eller bygg, kan den ikke tas i bruk igjen til matproduksjon.

FN har slått fast at matproduksjonen må øke med 60 prosent fra år 2000 til 2030. Vi har et moralsk ansvar for å sikre retten til egen matproduksjon (matrett.no). Innen 2030 kan vi være 1 million flere nordmenn – - noe som krever en økt matproduksjon på 20 prosent. Bonden har verdens viktigste yrke, han og hun produserer mat til deg.

Opplevelser Verdier Mat

ØSTFOLD BONDELAG

www.bondelaget.no/ostfold

Østfold handbrukselskap
STIFTET 1830

Fylkesmannen i Østfold

www.fylkesmannen.no/ostfold

Utgitt 2009.
Foto:
Bjørn Frostad
Kari Engmark
Lars Ole Klavestad
Hege Aae
Nina Dreier Hensley